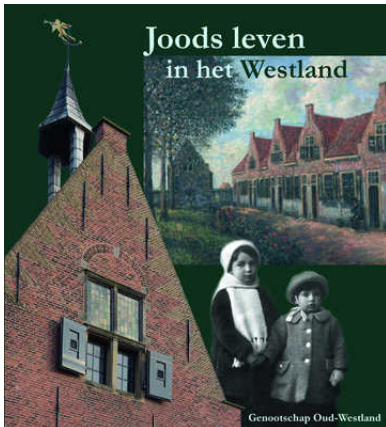

Sporen van de Joodse gemeenschap

De Joodse slager Van Teijn was gevestigd in het witte pand aan het Naaldwijkse Wilhelminaplein.

FOTO HISTORISCH ARCHIEF WESTLAND

Het boekje 'Joods leven in het Westland' verschijnt volgende maand.
FOTO RON NIEUWENHUIZEN

Binnenkort verschijnt het boek 'Joods leven in het Westland'. Die historische uitgave vertelt het verhaal van joden die in het Westland woonden. Relatief kort, ruim anderhalve eeuw en in kleine aantallen. De meeste Westlandse joden vertrokken begin vorige eeuw naar Den Haag.

RIEN VAN DEN ANKER

Op maar een paar plaatsen in Westland is nog te zien dat er ooit een Joodse gemeenschap heeft geleefd. Eigenlijk alleen in Naaldwijk, want daar rond het Wilhelminaplein, dat toen Marktveld heette, woonden de meeste Westlandse joden. In de Koningstraat, Prins Hendrikstraat en de Molenstraat.

Een van die Joodse plekken is het Heilige Geest Hofje waar de kapel een eeuw lang een synagoge was en verder is er de Joodse begraafplaats aan de rand van Naaldwijk. Daarnaast zijn er enkele gedenksteentjes in het Naaldwijkse monument voor de gevallen en is er het Van Tijnplein. Al zullen weinigen weten dat hier vroeger de tuin lag van de Joodse slager die zijn winkel aan het Wilhelminaplein had.

Dé initiatiefnemer van het boek is Naaldwijker Harry Groenewegen. Al vele jaren speelde in zijn hoofd het plan om over de Joodse geschiedenis van het Westland een boek te schrijven. De eerste aanzetten dateren al van 2006. Daarna werd het een breed, historisch project, gesteund door het Genootschap Oud-Westland, met een uitgebreide redactie.

In het boek is naast veel Westlandse, Joodse informatie ook algemene uitleg over hun rituelen, rituelen en gewoonten te vinden, zoals de besnijdenis, het gebedskleed, het ritueel baden, de muziek, de rituele slacht en de begraafplaats. Verder krijgen vanzelfsprekend bekende Joodse familienamen als Van Praagh, Kats, Van Teijn en Wendel aandacht.

Soms zijn er 'zijpaden' naar bijvoorbeeld de Israëlitische Gezondheidskolonie Rotterdam in Ter Heijde of de Joodse huisarts Diamant in Hoek van Holland, de opvang en emigratie van 10.000 Joodse kinderen van de Hoek naar Engeland. Ook is er een verhaal van het zo'n 100 Joodse vluchtelingen tellende Hoekse kamp Vianda, dat na 10 mei 1940 moest worden ontruimd vanwege de bombardementen. De bewoners, onder wie ook Duitse deserteurs, werden daarna tijdelijk opgevangen in de bloemenveiling in Naaldwijk.

Revolutie

De eerste joden komen in de tweede helft van de achttiende eeuw in het Westland wonen. Het was in deze regio veilig en rustig en later telde ook mee dat zij - met dank aan de Franse revolutie - hier het vrijwel volledige burgerschap kregen.

Er zijn jaren dat er maar enkele tientallen, maximaal 150 joden in Westland woonden, waarvan zo'n 100 in Naaldwijk. Dat aantal nam na het begin van de twintigste eeuw sterk af omdat veel Westlandse joden uit economische motieven naar steden, zoals Den Haag, vertrokken. Dat betekende ook dat na ruim een eeuw de synagoge, in de Naaldwijkse hofjeskapel, werd gesloten. De Joodse gemeenschap was daarna zo klein dat soms de tien Joodse mannen ouder dan 13 jaar, noodzakelijk voor de minje (een volwaardige, religieuze bijeenkomst), niet aanwezig waren.

Toen in mei 1940 de Tweede Wereldoorlog begon, waren er nog maar paar joden woonachtig in het Westland. Slechts één Joodse vrouw overleefde de bezetting, terwijl ze gewoon op haar eigen adres in De Lier woonde. Heel bijzonder ook omdat haar naam wel was doorgegeven aan allerlei Nederlandse instellingen in het kader van de anti-joodse maatregelen. 'Blijkbaar had iedereen in de desbetreffende gemeente zijn mond gehouden, wat ook gold voor de leden van de NSB in het dorp De Lier.'

Joods Westland, zo blijkt uit het boek, is maar een klein onderdeel van de Westlandse geschiedenis., „Maar,” zo meent initiatiefnemer Groenewegen. „Westland is wel echt joods geweest, al was het alleen maar omdat die niet zo grote bevolkingsgroep wel heel duidelijk aanwezig was, ook qua kleding,

uiterlijk en taalgebruik. Bovendien waren het veelal middenstanders die bij veel Westlanders bekend waren."

Dankbaarheid

Het boek bevat dus een stukje ongeschreven Westlandse geschiedenis dat terecht is opgetekend. Daarnaast zijn ook prachtige, soms emotionele, spannende verhalen opgenomen uit de periode 1940-1945, die tezamen iets minder dan de helft van het boek in beslag nemen.

Verhalen die op zich niet veel aan het Joodse leven in het Westland toevoegen, maar meer zeggen over hoe Westlanders omgingen met joden. Ondergedoken, hierheen gevluichte joden, die in de oorlogsjaren eigenlijk geen leven hadden, ook niet in het Westland.

Het gaat dan om uitgebreide interviews en verhalen over Joodse onderduikadressen in Schipluiden en Naaldwijk, bijvoorbeeld op het Zuideinde en bij zaadbedrijf Van den Berg. Zo is er het indringende verhaal van Marion Julia van Straten die door de Naaldwijkse slagersfamilie Van 't Riet als een eigen kind werd binnengehaald. En verder is er het artikel van de familie Duijvesteijn aan de Lozerlaan die Haagse onderduikers in huis had. Na verraad werd de boerderij in brand gestoken. De Joodse onderduikers overleefden de oorlog, maar van veel dankbaarheid na de oorlog was in dit geval geen sprake.

Joods leven in het Westland (€ 20,95) is na 15 oktober verkrijgbaar bij de Westlandse boekwinkels en bij het Westlands Museum in Honselersdijk.